

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN İNCELENMESİ

***

AN ANALYSIS OF TEACHING "SCIENTIFIC RESEARCH METHODS"
LESSON MORE EFFECTIVELY

Ercan TOMAKİN*

Özet

Bu araştırmanın temel amacı YÖK'ün 2006-2007 eğitim-öğretim yılında, Türkiye'deki bütün Eğitim Fakülteleri'nin lisans programında uygulamaya koyduğu ve zorunlu ders olarak okutacağı -Fakültemizde seçmeli ders olarak okuttuğumuz-Bilimsel Araştırma Yöntemleri (BAY) dersinin daha etkin, öğrenci-merkezli ve işlevsel öğretilmesi için dikkate alınması gereken noktaları açıklamaktır. Bu yeni noktalar şunlardır: a) BAY dersinde öğrencilere, araştırmacı-öğretmen anlayışının benimsetilmesi, b) BAY dersinin bütün konuları, sadece nitel ve nicel araştırma yaklaşımları açısından değil, eğitim-öğretim açısından da açıklanması ve örneklendirilmesi ve c) BAY ile Ölçme ve Değerlendirme (ÖD) dersinin birbiriyle uyumlu halde öğretilmesi gerekir. Çalışma ayrıca, anket yoluyla öğrencilerden toplanan verinin analizini, yorumunu ve araştırmacının önerilerini sunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi, araştırmacı öğretmen, Ölçme ve Değerlendirme, eğitim-öğretim.

Abstract

Main objective of this study is to explain three new aspects of the Scientific Research Methods (SRMs) lesson to teach it more effectively in a student-centered functional way. That was taught as an optional lesson at our Faculty, but it was newly put into practice by the Council of Higher Education as a compulsory lesson in Education Faculties in Turkey starting from 2006-2007 academic year. These new aspects are: a) the students who take this lesson must be equipped with the understanding of "teacher as researcher", b) all the contents of the SRMs lesson must be explained and exemplified not only in terms of qualitative and quantitative

---

* Yrd. Doç. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, İngiliz Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı, 65080, Van, (eposta: etomakin@hotmail.com).

approaches, but also in terms of education and training and, c) the SRMs and Measurement and Evaluation (ME) lessons must be taught cooperatively. Besides this, the study presents the findings and comments of the questionnaire collected from the participant students. In the last part, the study offers some suggestions to be able to teach the SRMs lesson more effectively.

Key words: Scientific Research Methods lesson, teacher as researcher, measurement and evaluation, education and training.

Giriş

Öğretmen yetiştirme konusu, ülkemizde uygulanan milli eğitim politikaları arasında, geçmişte önemli bir yer almıştır ve gelecekte uygulanacak milli eğitim politikaları arasında önemli bir yer alacağı kesin gibi gözükmemektedir. Çünkü öğretmenlik mesleği sadece bir iş ve geçim kaynağı olarak görülmemektedir. Yine öğretmenlik, Atatürk'ün Cumhuriyetimizi emanet ettiği gençleri yetiştiren bir meslek olduğu için, okullarda eğitim-öğretim gören öğrencilerde Cumhuriyete ve onun temel ilke ve değerlerine (laiklik, vatan, millet, bayrak, vs.) sahip çıkan, insan haklarına saygıyı öğreten ve demokrasiyi bir yaşam tarzı olarak benimseten bir meslek dalı olarak da görülmektedir.

Türkiye'de öğretmenler, yaklaşık 15 milyon öğrenciyi, okullarda anlattıkları ve öğrettikleriyle etkilemesinden başka, kişisel davranış, duygu ve düşünceleriyle de etkileyebilmektedirler. Bu nedenle, öğretmen yetiştiren programların içeriği en az Cumhuriyet ve onun temel değerleri kadar önemlidir ve öğretmen yetiştiren lisans programları, Atatürkçü, laik, bilimsel, çağdaş, demokratik ve değişime ve gelişmeye açık olma özellikleri taşımalıdır.

Öğretmen yetiştirme konusu ülkemizde birçok değişikliğe uğramıştır ve bu değişiklikler YÖK (2007) de ayrıntılı olarak görülebilir¹. Cumhuriyetin ilanından önce yapılan değişiklikler bu çalışmanın amacı içinde yer almamaktadır. Öğretmen yetiştirmeye ilgili temel değişiklikler 1921, 1924, 1961 ve 1982 anayasalarının kabulüyle yapılmıştır. Buna ilaveten, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nun (YÖK) çeşitli

¹ YÖK, *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri*, Metaksan, Ankara, 2007.

kanunlar, yönetmelikler, vs. ile yaptığı değişikliklerle, öğretmen yetiştirme politikaları 1926, 1927, 1930, 1935, (...), 19932, 1993, 1999 (...) tarihlerinde de değişikliğe uğramıştır.²

Yukarıda sayılan değişiklikler arasında, 1973, 1983, 1989 ve 1997 yılında yapılan yenilikler önemli birer köşe taşı gibi durmaktadır. 1973’de çıkan kanunla bütün öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmeleri zorunlu hale getirilmiştir. 1983’de kabul edilen yasayla enstitüler, Eğitim Yüksekokulları adını almıştır ve 1989 tarihinde de bu okulların öğretim süreleri 2 yıldan 4 yıla çıkarılmıştır.³

Bunlara ilaveten, YÖK 1997–1998 ve 2005–2006 yıllarında yaptığı değişiklikler ve yeniliklerle Eğitim Fakülteleri’nin lisans programları gözden geçirmiş ve yenilemiştir. 1997–1998 eğitim-öğretim yılında yapılan değişiklikle zorunlu ilköğretim eğitimi sekiz yıla çıkarılmıştır. Bu değişiklik birçok yararlı uygulamayı getirmiştir. Örnek: 1997-1998’den önce, Eğitim Fakülteleri’nin lisans programları çeşitlilik arz etmekteydi. 1997-1998’den sonra bütün Eğitim Fakülteleri’nin lisans programları standart hale getirilmiştir ve toplam 21 çeşit öğretmen yetiştiren lisans programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu değişiklik, ulusal bir proje olarak yürütülmüş ve yapılan bütün çalışmalar “YÖK/Dünya Bankası ve Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” çerçevesinde yapılmıştır. Yine bu değişiklikler yapılırken ve programlar hazırlanırken, YÖK katılımcı bir yaklaşım uygulayarak, öğretim elemanlarından öneriler alınmış, üniversitelerden seçilen bir grup bilim insanı Amerika ve İngiltere’de yerinde inceleme ve gözlemler yaparak, Eğitim Fakülteleri’nin lisans programları talepleri karşılayacak şekilde biçimlendirmiştir.

2005–2006 yılında yapılan değişikliklerde ise, sekiz yıllık zorunlu eğitim programının aksayan yönleri ile mevcut durum ihtiyaçlara ve gelişmelere göre gözden geçirilmiştir. Yapılan bu çalışmada da, YÖK, yine katılımcı bir yaklaşım uygulayarak, bütün öğretim elemanlarından görüş aldıktan sonra lisans programlarıyla ilgili değişiklikleri uygulamaya başlamıştır. YÖK, son yapılan değişikliğin amacını şu şekilde açıklamaktadır: “Geçen sekiz yıllık süre içinde zorunlu sekiz yıllık öğretmen yetiştirme lisans programlarının aksayan yönlerinde güncellemeleri yapmak amacıyla çalışmalar başlatmıştır. YÖK ve

² İbrahim Arslanoğlu, *Türk Eğitim Sistemi*, G. Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara 1997.

³ Arslanoğlu, a.g.e.

MEB tarafından oluşturulan komisyonca 5-11 Mart 2006 tarihleri arasında 7 gün süren "Eğitim Fakülteleri Program Geliştirme Çalıştayı"nda Eğitim Fakülteleri'ni Geliştirme Komisyonu önerileri demokratik ve katılımcı bir şekilde tartıştıktan sonra 21 Temmuz 2006 tarihinde YÖK Genel Kurulundan uygulama için olur alınmıştır.⁴

2006 yılında yapılan değişiklikle, bazı lisans programlarının adları değiştirilmiş, yeni lisans programı açılmış ve toplam 21 çeşit lisans programı mevcuttur. Bu programlarda dersler % 50-60 alan bilgisi, %25-30 öğretmenlik meslek bilgisi ve % 15-20 genel kültür derslerini içermektedir. Bu programda, derslerin yaklaşık % 30 oranında fakülteler tarafından belirlenme imkânı tanınmış, yan dal uygulamasından vazgeçilmiş, genel kültür derslerinin sayısı artırılmış, birleştirilmiş sınıf ve YİBO'ların ihtiyacı gibi birçok unsur dikkate alınmıştır. Bu lisans programlarından 2 program hariç (İşitme Engelliler Öğretmenliği ve Görme Engelliler Öğretmenliği) diğer 19 çeşit lisans programında BAY dersinin okutulmasına karar verilmiştir.⁵

Bilindiği gibi, yeni lisans programları 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır ve BAY dersi, ilk önce, İlköğretim Matematik, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Üstün Zekâlılar Öğretmenliği lisans programlarının III. yarıyılında okutulabilecektir. Yani, BAY dersi 2007-2008 eğitim-öğretim yılının I. döneminde yukarıda sayılan üç bölümde okutulabilecektir. Başka bir ifadeyle, BAY dersi önceden hiçbir lisans programında zorunlu olarak okutulmamıştır ve bu dersle ilgili öğrencilerin ve ders öğretim elemanının değerlendirilmesi mevcut değildir.

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının başladığı 1998-1999 yılları ile 2005-2006 yılları arasında BAY isimli veya benzeri hiçbir ders 21 çeşit lisans programında zorunlu olarak okutulmamıştır. 1997-1998 eğitim-öğretim yıllarından önce ise bazı Eğitim Fakülteleri'nde Araştırma Teknikleri adlı 2 saatlik ve tek dönemlik bir ders okutulmaktaydı. Eğitim Fakülteleri'nde bilimsel araştırma yapmaya ilişkin bir dersin okutulmaması eksiklik olarak görülmekteydi ve 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren Eğitim Fakülteleri'nin lisans programlarında BAY dersinin zorunlu olarak okutulması çok önemli bir karar olarak görülmektedir.

⁴ http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aciklama_program.doc (30.10.2006a).

⁵ http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aciklama_program.doc (15.11.2006b).

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

1998-2005 yılları arasında, lisans programlarında, BAY veya benzeri zorunlu bir ders okutulmamasına rağmen, 2005-2006 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında, Fakültemiz, İlköğretim Bölümüne bağlı Sınıf Öğretmenliği (üç sınıf), Fen Bilgisi Öğretmenliği (2 sınıf) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (1 sınıf) anabilim dallarında, BAY dersi seçmeli olarak okutulmuştur ve eski programa tabi olan 3. ve 4. sınıf öğrencileri, bu dersi seçmeli olarak 3. sınıfta almaya devam etmektedirler. Yeni programda BAY dersi zorunlu olarak alındığından, 2 yıl sonra, halen seçmeli olarak okutulan BAY dersinin yerine başka seçmeli ders okutulacaktır.

Seçmeli BAY dersi, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde haftada 2 saat, Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde ise haftada 3 saat olarak verilmiştir. Yaklaşık 240 öğrenci bu dersi almıştır ve öğrencilerin % 97 başarılı olmuştur. Ders notu olarak kullanılan yerli ve yabancı kaynaklardan bazıları şunlardır: Salkind⁶, Cohen ve Manion⁷, Punch⁸, Miles ve Huberman⁹, Bell ve arkadaşları¹⁰, Stake¹¹, Hopkins¹², Ekiz¹³, Kuş¹⁴, Erkuş¹⁵. Ders içeriğini, temelde 14 haftalık süre belirlemiştir. Başka bir ifadeyle, bu 14 haftalık sürede, nitel ve nicel yaklaşımlara ait temel konular (nitel ve nicel araştırma düzenekleri, nitel ve nicel süreçler, veri toplama araçları, veri analiz şekilleri vb.) anlatılmıştır. İşlenen konuların ana başlıkları Ek-1’de görülebilir.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu güne kadar öğretmen yetiştirme programlarında yapılan değişiklikler, öğretmenlik mesleğini daha ileriye ve başarıya götürmek için yapıldığı bilinmektedir. Lisans programlarının

⁶ Neil J. Salkind, *Exploring Research*, (4. baskı), Prentice Hall International, London 2000.

⁷ Louis Cohen ve Lawrence Manion, *Research Methods in Education*, (4. baskı), Routledge, London 1996.

⁸ Keith F. Punch, *Introduction to Social Research*, Sage, London 1998.

⁹ Matthew B. Miles ve A. Michael Huberman, *Qualitative Data Analysis: An Expanded Book*, (2. baskı), Sage, London, 1994b.

¹⁰ Judith Bell ve diğerleri, *Conducting Small-Scale Investigations in Educational Management*, Harper & Row Ltd, The Open University 1984.

¹¹ Robert E. Stake, *The Art of Case Study Research*, Sage Publications, London 1995.

¹² David Hopkins, *A Teacher’s Guide to Classroom Research*, Open University Pres, Buckingham 1996.

¹³ Durmuş Ekiz, *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*, Anı, Ankara 2003.

¹⁴ Elif Kuş, *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*, Anı, Ankara 2003.

¹⁵ Adnan Erkuş, *Bilimsel Araştırma Sarmalı*, Seçkin, Ankara 2005.

gelişmesi ile öğretmenlerin gelişmesi arasındaki ilişkiyi MEB¹⁶ şu şekilde açıklamaktadır: “Müfredat değiştirilebilir, daha fazla gereç alınabilir, fiziksel çevre yenilenebilir, okul saatleri uzatılabilir ama iyi öğretmen olmadan değişiklikler istenen etkiyi yaratamaz”. Stenhouse¹⁷ ise “öğretmen gelişimi olmadan müfredat gelişimi olamayacağını” belirtmektedir. Netice itibariyle program, öğretmen ve müfredat gelişimlerinin birbirine zincirleme bağlı olduğu görülmektedir. Bize göre bu gelişmelere katkı sağlayacak BAY dersinin daha etkili, öğrenci merkezli ve işlevsel öğretilmesi için aşağıda sayılacak noktaların dikkate alınması gerekir.

Kısaca belirtmek gerekirse, BAY dersini alan öğrencilere “araştırmacı öğretmen” anlayışı benimsetilmelidir. Bunu önermemizin nedeni, araştırmacı öğretmen konusunda İngiltere’de yüksek lisans ve doktora yapmış olmam nedeniyle, konunun ülkemiz açısından önemini ve gerekliliğini savunabileceğim birkaç uzmandan birisi olduğum kanaati taşımamdır. Ayrıca, Çepni’de¹⁸ üniversite öğrencilerin araştırmacı olarak yetiştirilmesinin gerekliliğinden bahsetmektedir. İkinci nokta ders içeriğinin açıklanmasıyla ilgilidir. Bilimsel araştırmayla ilgili eldeki kaynaklar incelendiğinde, bütün konuların (içeriğinin) genelde araştırma yapma açısından açıklanıp örneklendirildiği görülmektedir, örnek, Kaptan.¹⁹ BAY dersini işlerken edindiğimiz tecrübeye göre, dersin bütün konuları eğitim-öğretim açısından da yorumlanıp örneklendirilmesi gerekmektedir. Üçüncü nokta BAY dersi ile dersinin öğretimi sırasında değişiklik yapılması gerekmektedir. Burada kısaca bahsedilen noktalar, konunun önemini göstermesi bakımından, aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

---

¹⁶ Milli Eğitim Bakanlığı, *Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Her Yönüyle Öğretmen Olabilme*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1996, s.7.

¹⁷ Lawrence Stenhouse, *An Introduction to Curriculum Research and Development*, Heinemann, London 1975.

¹⁸ Salih Çepni, *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, (2. Baskı), ISBN 975-417-000-2, Trabzon 2005.

¹⁹ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Tekışık Web Ofset Tesisleri, Ankara 1991.

Dikkate Alınması Gereken Noktalar

1. BAY dersinde öğrencilere “araştırmacı öğretmen” anlayışı benimsetilmelidir

BAY dersi ile araştırmacı öğretmen anlayışı iç içedir ve birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Bu birliktelik ve tamamlayıcılık şu şekilde açıklanabilir. BAY dersinin amacı, öğrencilerde bilimsel düşünme becerilerini geliştirmek, karşılaşılan sorunları, bilimsel yaklaşımla (nitel veya nicel) çözmek, küçük çaplı araştırma yapabilmek ve araştırma sonuçlarını makale olarak yazabilmektir.²⁰ Kısacası, BAY dersinde öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve birer araştırmacı olmaları istenmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmaları için, araştırmacı olma veya “araştırmacı öğretmen” anlayışını benimsemiş olmaları gerekir. Hatta BAY dersinde, öğrencilerin araştırmacı öğretmen anlayışını teorik olarak benimsemiş olmaları yeterli değildir. Öğrenciler, öğretmen olarak göreve başladıklarında, bu anlayışı meslek hayatları boyunca bir yaşam biçimi haline getirmeliler ve çalıştıkları okullarda sürekli araştırma ve inceleme yapmalılar. Başka bir ifadeyle, öğrenciler araştırmacı olmayacaklarsa ve bilimsel düşünmeyeceklerse BAY dersini zorunlu olarak okutmak yararsız gibi gözükmektedir. Bu bağlamda, araştırmacı öğretmen kavramının ortaya çıkışı, amaçları ve bu günkü kullanımını kısaca burada belirtmek gerekir kanaatindeyiz.

Önce bu yöntemin tarihine kısaca değinelim. Araştırmacı öğretmen kavramını, ilk kez, İngiltere’de, Stenhouse²¹ ifade etmesine rağmen, bu kavramın gelişiminde aksiyon araştırmaları (action research) yatmaktadır. Aksiyon araştırması ise Amerika’da ortaya çıkmıştır, ancak ortaya çıkış tarihiyle ilgili Lewin²², Adelman²³, Kemmis²⁴, vd. farklı görüşler ileri

---

²⁰ Ekiz, a.g.e., s.v.

²¹ Stenhouse, a.g.e. s.142.

²² Kurt Lewin, “Action Research and Minority Problems”, Lewin, G. W (editör) *Resolving Social Conflicts: Selected Papers on Group Dynamics*, Harper &Row Publishers, London 1948, s.201-216.

²³ Clem Adelman, Kurt Lewin and the Origion of Action Research, *Educational Action Research*, Vol.1, No.1, 1993, s. 7-24.

²⁴ Steven Kemmis, “Action Research”, *The International Encyclopaedia of Education: Research and Studies*, Pergamon Press, Vol. 1, Oxford, New York 1985, s.35-42.

sürmektedirler. Bu nokta çalışmamızın dışında olduğu için, burada bu konuya değinmeyeceğiz. Aksiyon araştırması, 1953 yılına kadar güncel ve sosyal konuların (hastane, hapisane, tarımda verimlilik, sigorta, madencilik, ticaret, gemicilik, vb.) araştırılmasında kullanılmıştır.²⁵ Yine Amerika'da, aksiyon araştırması yöntemini, Corey, ilk defa eğitim araştırmalarında, 1953 yılında kullanmaya başlamıştır.

Aksiyon araştırmalarının İngiltere'de kullanılmaya başlama tarihi 1950'dir, ancak hükümetlerin ve çeşitli kuruluşların (Okullar Kurulu, Ford Öğretim Projesi, vb.) yöntemi maddi olarak desteklemesi sonucu, 1960'lardan sonra yöntem gelişip yaygınlaşmıştır.²⁶ Aksiyon araştırması popüler olduktan sonra, bazı yeni kavramlar ortaya atılmıştır ve bu kavramlar da kendilerinin birer aksiyon araştırması olduğunu iddia etmişlerdir. Bu yeni kavramlar arasında en yaygın olanı ise araştırmacı öğretmen (teacher as researcher) kavramıdır. Aksiyon araştırması ve sonradan üretilen yeni kavramlar hakkında ayrıntılı bilgi Tomakin, 2001'de²⁷ mevcuttur. Aksiyon araştırması ve araştırmacı öğretmen anlayışının birçok özelliği vardır, ancak araştırmacı öğretmen olmanın faydalarından, aşağıda sadece konumuzla örtüşenler açıklanacaktır.

1.1. Aksiyon araştırması öğretimi ve araştırmayı birleştirir²⁸.

Araştırmacı öğretmen anlayışına sahip öğretmenlerin görevi MEB'in sadece derslerle ilgili belirlemiş olduğu konuları yıllık plandaki sıraya göre anlatmak (öğretmek) değildir. Aksine, öğretmenler sınıfta ders anlatırken araştırma yaparlar ve araştırma ile öğretimi birleştirirler. Öğretmenler, anlattıkları dersin anlaşılıp anlaşılmaması, ders materyallerinin etkisi, kullanılan yöntem veya tekniğin yararlılığı, derse katılmayan öğrencilerin katılmama nedenleri vb. konuları araştırırlar. Öğretmenlerin araştırmaları, derslerdeki konulardan başka, tenefüste öğrencilerle ilgili gözlemleri (disiplin, arkadaşlık, kavga, yalnızlık, vb.) hakkında da olabilir. Hatta öğretmenler, okul

²⁵ Cohen ve Manion, a.g.e., s.188.

²⁶ Adelman, a.g.e.

²⁷ Ercan Tomakin, *An Investigation of the Introduction of Action Research in English Language Classrooms and the Barriers to Its Use.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of East Anglia, England 2001.

²⁸ John Elliott, What is good action research? -some criteria, *Action Researcher*, Issue No.2, s. 10-11, 1995.

idaresi, öğretmen-idare ve öğretmenler arası ilişkiler, okul-aile birliği konularını da araştırabilirler. Netice olarak, BAY dersini daha ileri götürebilmek için öğretmen adayı öğrencilerin (mevcut öğretmenler dâhil) araştırmacı olma veya araştırmacı öğretmen anlayışını benimsemeleri ve öğretmen olduktan sonra da bunun gereklerini yerine getirmeleri gerekir. Aksi halde, BAY dersi lisans eğitiminde öğrenilip, okul bittikten sonra unutulmuş bir ders olmaktan kurtulamaz.

1.2. Aksiyon araştırması öğretmenleri profesyonelleştirir²⁹.

Öğretmenlerin profesyonelleşmesi konusu şu şekilde açıklanabilir. Ülkemizdeki yaygın kanaate göre, araştırmaları ya üniversitedeki ünvanlı ve kariyerli kişiler, ya da meşhur özel kişi veya kurumlar yapmalıdır. Televizyon ekranlarından şahit olduğumuz durum şöyledir: Eğer kariyersiz ve şöhretsiz kişiler araştırma yapmışlarsa ve bir şeyler iddia ediyorsa, bu kişilere "sen kimsin?, tahsilin nedir? vb. onur kırıcı ve aşağılayıcı sorular sorulmaktadır. Aksiyon araştırmasının araştırmacı öğretmen anlayışı, yukarıda bahsedilen yaygın kanaati yıkmış, kariyerli akademisyen ve meşhur araştırmacılardan başka, bütün öğretmenlerin birer araştırmacı olabileceğini belirtmektedir. Eğer lisans öğrencilerimiz ve atanmış görev yapan öğretmenlerimiz araştırmacı öğretmen anlayışını bir yaşam tarzı olarak benimserlerse, sınıflarındaki problemleri çözebilirler. Sınıflarında sorun yoksa mevcut durumu daha da iyileştirmek ve geliştirmek için araştırma yapabilirler. Bu da, öğretmenlerin, okul dışındaki araştırmacılara bağlı kalmadan, kendi ayakları üzerine durmasına imkân sağlar. Öğretmenlerin başka araştırmacılara bağlı olmadan sorunlarını çözebilmeleri, onlara özgüven verir, iyiyi, etkililiği, verimliliği araştırmalarıyla bulurlar ve bütün bunlar öğretmenlerin profesyonelleşmesini sağlar. Bu birbirine bağlılık şu şekilde de ifade edilebilir Öğretmenlerin profesyonelleşmeleri için araştırmacı olma anlayışını benimsemiş olmaları gerekir. Araştırmacı öğretmen olmak için, BAY çok iyi bilmek ve uygulayabilmek gerekir. Bu bakımdan, BAY dersi ile araştırmacı öğretmen anlayışı birbirlerinin tamamlayıcısıdır ve biri olmadan diğeri pek fayda sağlamıyor.

---

²⁹ Jean McNiff, *Teaching As Learning, An Action Research Approach*, Routledge, London 1993.

2. BAY dersinin bütün konuları eğitim-öğretim açısından yorumlanıp örneklendirilmelidir.

BAY dersinde, bilimsel araştırma yapma hakkında temel bilgilerin verileceği bilinmektedir. Bunlar, nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının özellikleri, süreçleri, veri toplama araçları, nitel ve nicel veri analiz yöntemleri vb. konuları olabilir. Konuyla ilgili mevcut kitap ve makalelerde bu bilgiler teorik ve kısmen de örnekli olarak verilmektedir, ancak bu dersin konularının sadece bilimsel araştırma yaklaşım ve yöntemleri açısından anlatılıp, örneklendirilmesi, dersi monoton bir hale getirmektedir. Başka bir ifadeyle, ders, öğrencilere kuru ve teorik bilgi aktarmak gibi gelmektedir ve eğitimin kalitesini düşürmektedir. Vardığımız bu sonuç, bir dönem boyunca 6 farklı sınıfta yaklaşık 240 öğrenci üzerinde yaptığımız gözlemlere dayanmaktadır. Gözlemlerimize göre, BAY dersinin konularını, eğitim-öğretim açısından yorumlayıp örneklendirdiğimizde, öğrencilerin dersleri ilgiyle dinledikleri ve derslere aktif olarak katıldıkları gözlenmiştir. Mevcut kaynakların öğrenciler tarafından anlaşılmasının zorluğunu Çepni'de³⁰ şöyle ifade etmektedir: "Ülkemizde araştırma ile ilgili yazılmış olan birçok eser genelde profesyonel araştırmacıların anlayabilecekleri bir yapıdadır".

BAY dersinin içeriğinin eğitim-öğretim açısından açıklanması şu şekilde örneklendirilebilir. Nicel araştırma konusu öğrencilere öğretilirken, herhangi bir deneysel araştırmadaki parametrelerin sonuca etki oranını hesaplamak için, yüzde (frekans) olarak hesaplama yapılacağı ve "doğrusal orantı" denkleminde yararlanılacağı söylenir. Örnek olarak "40 kişilik bir sınıfta, 10 kişi iyi not almışsa, sınıfın başarı oranı nedir"? denilerek çözümü tahtada yapılabilir.

Sorunun çözümü şöyle olacaktır: 40 kişide 10 kişi iyi almışsa, 100 kişide x kişi iyi alır. İçler dışlar çarpımı yapıp, istenen sonuç bulunur. Buradan, $100 \times 10 = 1000 \div 40 = 25$. Başarı oranı % 25'tir.

Başarı oranının yüzde olarak nasıl hesaplanacağını anlatılıp örneklendirilmesinde herhangi bir kuşku veya yanlışlık yoktur. Bilimsel araştırmayla ilgili mevcut kitaplar, örnek Erkuş³¹, başarı oranının bu şekilde

³⁰ Çepni, a.g.e.

³¹ Erkuş, a.g.e.

hesaplanacağını açıklamaktadırlar. Bize göre, öğrencilere yüzdeler hesaplanmasının yapıldığını gösterdikten sonra, aynı konuda başka sorular sormak veya yeni konuya geçmek pek makul gibi gözükmemektedir. Yüzde hesaplama konusunda başka sorular sorulduğunda, öğrenciler kendilerini matematikçi gibi hissedip, formüllerin uygulayıcısı olarak görmektedirler. Yüzde hesaplama konusunu öğrenci yaşamına uyarlamadan yeni konu anlatıldığında ise eğitimin hayatilik ve güncellik ilkeleri ihmal edilmiş olmaktadır.³² Bunun yerine, BAY dersinin bütün konularını eğitim, öğretim, öğrenciler, öğretmenler ve okullar açısından da açıkladık ve yorumladık. Örnek: yukarıda verilen başarı hesaplama problemini sınıfta çözdükten sonra, sonucu eğitim-öğretim açısından yorumlamak için öğrencilere şu soruyu sorduk. 40 kişilik bir sınıfta başarı oranı % 25 ise, bu sonucu eğitim, öğretim, ders, öğretmen, vs. açılarından nasıl yorumlarsınız? Öğrencilerle birlikte geliştirdiğimiz yorumlardan bazıları şunlardır:

- a) Öğrencilerin çoğunluğu sınava çalışmamış olabilir.
- b) Ders hocası soruları zor sormuş olabilir
- c) Sorular yazılırken eksik ifade edilmiş olabilir, bu nedenle öğrenciler soruları anlayamadıkları için cevaplayamamış olabilir
- d) Derste konu anlatılırken kullanılan yöntem ve teknik yanlış olabilir; bu nedenle öğrenciler konuyu anlamamış olabilir.
- e) Ders hocası hazırlıksız ve yetersiz olabilir ve hazır test sorularını sınavda sormuş olabilir

BAY dersinin konularını eğitim-öğretim açısından açıklayıp örneklendirmenin önemi diğer bir örnekte şu şekilde açıklanabilir. Öğrencilere, nicel araştırma konusunu anlatırken, hipotez kurma, doğrusal hipotez, ters hipotez, doğrusal olmayan hipotez vb. konuları öğretilir. Örnek: Ekiz, hipotezi şu şekilde tanımlanmaktadır: "Araştırmalarda denenmek üzere geliştirilen ifadeler ya da yargılara hipotez denir."³³ Salkind'e göre, hipotezler doğru orantılıdır; ilişkilidir, vb. şekillerde de ifade edilebilir.³⁴ Mevcut

³² S. Savaş Büyükkaragöz ve Cuma Çivi, *Genel Öğretim Metotları, Öz Eğitim*, İstanbul 1997.

³³ Ekiz, a.g.e. s.98.

³⁴ Salkind, a.g.e., s.27.

kaynakların çoğunda³⁵, hipotez tanımlanıyor, ancak eğitim-öğretim açısından yorumlanıp örneklendirilmiyor.

BAY dersinde hipotezin tanımını ve örneğini verdikten sonra, öğrencilerden hipotez konusunu eğitim öğretim açısından örneklendirmelerini istedik ve öğrenciler şu örnekleri verdiler. Eğer ders çalışırsan, yüksek not alırsın; ders çalışmayla başarı arasında doğru orantı vardır; eğer ders çalışmazsan tekrara kalırsın; eğer KPSS'ye çalışırsan, öğretmen olabilirsin, vb. Netice olarak, hipotez konusunu eğitim öğretim açısından da yorumladığımızda bütün öğrencilerin derse katıldıklarını ve örnekler verdiklerini gözlemledik. Kısaca şunu belirtmek istiyoruz. BAY dersinin bütün konuları, eğitim öğretim (öğrenme, başarı, sınav, öğrenci davranışı, kopya, vb.) açısından açıklanıp örneklendirilirse, öğrencilerin dikkati kolayca çekiliyor ve çoğu derse katılıyor.

3. BAY dersi ile Ölçme ve Değerlendirme (ÖD) dersi koordineli işlenmelidir

BAY dersinde araştırma yapmayla ilgili temel bilgilerin verileceği bilinmektedir. ÖD dersinde ise, BAY dersinde öğretilenlerin uygulamasının yapılabileceği bir derstir. Başka bir ifadeyle, BAY dersi temel bir ders, ÖD dersi ise, BAY dersi üzerine inşa edilebilecek bir derstir. Örnek, öğretmenler sınavlarda, öğrencilere anlattıkları ve öğrettikleri konuların ne kadar bilinip bilinmediğini araştırırlar. Başka bir ifadeyle, okuldaki sınavlar, öğrencilere anlatılan konuların araştırılması ve incelenmesi olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle, sınav yapacak bir öğretmenin, öncelikle sınav türünün nitel mi, yoksa nicel mi olacağına karar vermesi gerekir. Yine, test sınavı hazırlayacak bir öğretmenin, bu tür ölçmenin, nicel bir ölçme olduğunu, klasik soru soracak bir öğretmenin de, sınavın nitel bir ölçme olduğunu bilmesi gerekir. Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme yaparken nitel ve nicel sınavların güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak yollarını bilmeleri gerekir. Netice olarak şu iddia edilebilir: Sınavın (araştırmanın) türünü ve nasıl yapacağını bilmeyen bir kişi doğru ve güvenilir bir ölçme-değerlendirme yapamaz. Bu açıdan değerlendirildiğinde, lisans öğrencilerine önce BAY dersi, sonra ÖD dersi öğretilmelidir. Sonuç olarak, güvenilir ve geçerli bir ölçme ve değerlendirme

³⁵ Ekiz, a.g.e., Kuş, a.g.e., Erkuş, a.g.e.

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

yapmak için, araştırma yapmayla ilgili temel bilgilerin verildiği BAY dersinin öncelikle bilinmesi gerekiyor.

YÖK'ün 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren Eğitim Fakültelerinde uygulamaya koyduğu 5 lisans programında, BAY dersi ile ÖD dersinin öğretilme sırası ters gibi gözükmemektedir. Tablo 1'de görüldüğü gibi, bu beş bölümde, önce ÖD dersi, yaklaşık 2-3 yarıyıl sonra da BAY dersi okutulmaktadır.

Tablo 1.

Bölüm Adı	Ölçme ve Değerlendirme (okutulacağı yarıyıl)	Bilimsel Arşt. Yöntemleri (okutulacağı yarıyıl)
Bilgs. ve Öğr. Tek. Öğrt.	4. yarıyıl	7. yarıyıl
Beden. Eğt. ve Spor. Öğt.	4. yarıyıl	6. yarıyıl
Din Kül. ve Ahlak Bilg. Öğrt.	5. yarıyıl	7. yarıyıl
Müzik Öğretmenliği	4. yarıyıl	7. yarıyıl
Zihin Engelliler Öğretmenliği	3. yarıyıl	6. yarıyıl

Bu uygulamanın pek yararlı olacağı kanaatinde değiliz. Bizce, araştırma yapmayla ilgili temel ilkeleri bilmeyen kişilerin ÖD öğrenmesi ve uygulaması pek olası gözükmemektedir. Sonuç olarak, yukarıda a), b) ve c) maddelerinde sayılan nedenlerden dolayı, BAY dersinde öğrencilere araştırmacı öğretmen olma sevgisi kazandırılmalı, bu dersin bütün konuları eğitim öğretim açısından da yorumlanıp örneklendirilmeli ve öğrencilere önce BAY dersi daha sonra da ÖD dersi okutulmalıdır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın genel amacı, aksiyon araştırmalarının (araştırmacı öğretmen anlayışı) ülkemizde yaygınlaştırılmasının önemini ve gerekliliğini akademisyenlerin dikkatine sunmaktır. Çalışmanın özel amacı ise, BAY dersinin daha etkin, öğrenci merkezli ve işlevsel öğretilmesi için öneriler sunmak ve BAY dersi ile araştırmacı öğretmen konularındaki öğrenci görüşlerini ortaya çıkararak ve yorumlamaktır.

Problem Durumu

BAY dersi, ülkemizde 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren ilk kez lisans programlarında zorunlu olarak okutulmaya başlanacaktır. Bu derse ve kaynaklarına ilişkin (kitap ve makale) öğrenci görüşü ve öğretim elemanı değerlendirmesi mevcut değildir.

Araştırmanın Önemi

1. BAY dersinin etkin, öğrenci merkezli ve işlevsel öğretilmesi için lisans öğrencilerinin araştırmacı öğretmen anlayışını benimsemiş olması gerekir. Ayrıca, araştırmacı öğretmen anlayışının kaynağında aksiyon araştırmaları olduğu bilinmektedir. Ülkemizde, yüksek lisans seviyesinde bir kaç tane küçük çaplı aksiyon araştırması çalışması bulunmaktadır. Doktora seviyesinde ise sadece Önel'in³⁶, Tuyan'ın³⁷, Yaman'ın³⁸ ve Kuzu'nun³⁹ aksiyon araştırmaları mevcuttur. Bu araştırmalar Türkiye'de bulunan sınırlı kitap ve makale ile yapıldığı için, aksiyon araştırması ve araştırmacı öğretmen konularında ayrıntılı bilgi vermemektedir. Hatta aksiyon araştırması ve araştırmacı öğretmen konusunda eksik ve yanıltıcı bilgi veren yayınlarda yapılmıştır, örnek Bölükbaş⁴⁰. YÖK bursu ile aksiyon araştırmasının merkezinde (İngiltere) yapmış olduğum doktora çalışması ise aksiyon araştırması ve araştırmacı öğretmen konularında daha ayrıntılı bilgi ve örnekler vermektedir, ancak YÖK Dokümantasyon Merkezi, yurtdışında yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tez merkezine kabul etmemektedir. YÖK bursuyla yurtdışında yapılan tezlerin dokümantasyon merkezine kabul edilmemesi hiç makul gözükmemektedir. Araştırmacı öğretmen anlayışının bilinmediği ve benimsenmediği lisans programlarının ne

³⁶ Zeynep İskenderoğlu Önel, *The Effects of Action Research as a Teacher Development Model on Becoming Reflecting in Teaching: A Case Study*, Unpublished Ph.D., ODTÜ, Ankara 1998.

³⁷ Sedef Tuyan, *An Action Research Study: An Emotional Literacy Improvement Programme For EFL Teachers in the View of Humanistic Approach*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana 2003.

³⁸ Şaziye Yaman, *Sorun Çözme Yaklaşımı ile Öğretmenin Meslek içi Gelişmesi: Yapısalci Görüş*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2004.

³⁹ Abdullah Kuzu, *Oluşturmacılığa Dayalı Çevrimiçi Destekli Öğretim: Bir Eylem Araştırması*, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2005.

⁴⁰ Fatma Bölükbaş, *Yansıtıcı Öğretim İle Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 6, (15-16 Nisan) Ankara, 2004.

kadar yarar sağlayacağı tartışmaya açık bir konudur. İngiltere’de, 1960 yılından beri aksiyon araştırması ve 1975 yılından beri de araştırmacı öğretmen konularının çalışılmasının birçok nedeni var ki bizimde en kısa zamanda bu anlayışı ülkemizde yaygınlaştırmamız gerekir.

2. BAY dersinin lisans programlarında zorunlu ders olarak okutulması, gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarına birçok fayda sağlayacağı kesindir ve bunlardan bazıları şöyle ifade edilebilir. BAY dersi, öğrencilere bilimsel düşünme imkânı sağlar, öğrenciler bir problemle karşılaştığında deney ve kontrol grubu kurarak çözüme ulaşabilirler, herhangi bir araştırma yapılırken etik kurallara uymanın gerekliliğini bilirler, araştırmanın geçerli ve güvenilir olmasını sağlarlar, nitel ve nicel araştırmaların kullanıldığı durumları bilir, bağımlı ve bağımsız değişken ilişkisinde olduğu gibi, eğitim-öğretimdeki unsurların (aile, istek, okul, çevre, ortam, materyal, öğretmen, vb.) okul başarısını belirlemedeki etkiyi araştırabilirler. Kısaca, BAY dersi, bu ve benzeri birçok konunun araştırılmasına imkân sağlar.

3. Yukarıda ‘Dikkate Alınması Gereken Noktalar’ başlığı altında açıkladığımız konuların, BAY dersini okutan öğretim elemanları ve BAY dersiyle ilgili yeni kaynak yazmak isteyen kişiler tarafından dikkate alınması da fayda sağlayacaktır.

Yöntem

Evren-Örneklem

Araştırma evrenini YYÜ Eğitim Fakültesi’nde 2005-2006 eğitim-öğretim yılının II. döneminde öğrenim gören toplam 13 tane 3. sınıf oluşturmaktadır denilebilir, ancak araştırmacı toplam 13 sınıftan 6 sınıfa bu dersi vermiştir. Seçmeli BAY dersini alan 6 adet 3. sınıf öğrencileri araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu nedenle, araştırmacının örnekleme sayısını azaltmak, artırmak ve değiştirmek gibi bir durumu mevcut değildir. Sonuçta, programlara göre, sınıf öğretmenliği bölümünden 130 kişi, fen bilgisi öğretmenliği bölümünden 60 kişi ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünden de 50 kişi örnekleme alınmıştır. Tablo 2. sınıf ve öğrenci sayılarını göstermektedir.

Tablo 2

Gruplar	Öğrn. Sayısı	Gruplar	Öğrn. Sayısı
Sınıf Öğretmenliği (3-A)	40	Fen Bilg. Öğretmenliği (3-A)	30
Sınıf Öğretmenliği (3-B)	40	Fen Bilg. Öğretmenliği (3-A)	30
Sınıf Öğretmenliği (A-3)	50	Sosyal Bilg. Öğrtm.liği (A-3)	50

Buna ilaveten, öğrencilerin hazırladığı araştırma ödevlerin (makalelerin) ve öğrencilere uygulanan anketlerin değerlendirilmesinde nicel (yüzde) yaklaşım kullanılmıştır. Örnek olay yöntemi ise, çalışmanın YYÜ, Eğitim Fakültesiyle sınırlandırılmasında ve sonuçların bir bütün olarak sunulmasında uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırma ödevi, final, bütünleme sınavları ve anketler yoluyla toplanmıştır.

1. Birinci aşama, araştırmaya hazırlık olarak nitelendirilebilir. Altı hafta süren bu aşamada, öğrencilere nitel ve nicel araştırma konularıyla ilgili temel bilgiler verildikten sonra, küçük çaplı bir araştırmayı kendi başlarına yapabilme ve araştırılan konuyu kısa bir makale olarak yazabilme (başlık, özet, sunuş, metot, bulgular, sonuç, tartışma, vs) yeteneklerine ulaşmaları amaçlanmıştır. Sınıftaki öğrenciler kendi isteklerine göre üçerli gruplandırılmış ve her gruba farklı bir araştırma konusu verilmiştir. Bu gruplamada amaç, öğrencilerin araştırmalarını yaparken kendi aralarında tartışarak bilimsel ölçütlere daha uygun ve daha doğru makale yazmalarını sağlamaktır. Öğrencilere ödev konularının araştırılması ve sonuçların makale olarak hazırlanması için bir aylık bir süre tanınmıştır.

2. İkinci aşamada, öğrenciler dönem boyunca okudukları bütün konuları kapsayan bir final (ve bütünleme) sınavına alınmıştır. Bu sınavda öğrencilere, bütün konuları kapsayacak şekilde, dört türde (klasik soru, doğru-yanlış, açık uçlu ve çoktan seçmeli) 40 soru yönetilmiştir.

3. Üçüncü aşamada, gönüllü öğrencilere toplam 11 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketlerin güvenilir olması için çok sayıda kişiye uygulanması istenir, ancak çalışmamızda dersi alan 240 öğrenciden 106 kişi testi gönüllü olarak cevaplamıştır. Dersi alan herkes anketi cevaplamak

zorunda bırakılsaydı, yaklaşık 130 kişi anketi istemeyerek cevaplayacaktı ki bu da araştırma sonucu doğru olarak göstermezdi.

Verilerin Çözümü

Öğrencilerden toplanan veriler de üç aşama değerlendirilmiştir.

1. Öğrencilerin hazırladığı araştırma ödevlerinin (makale) değerlendirilmesinde, makalenin, bilimsel araştırma yöntemlerine uygun araştırılıp araştırılmadığına ve makale yazma ölçütlerine (başlık, özet, sunuş, metot, bulgular, sonuç, tartışma ve kaynaklar, vs) uygun yazılıp yazılmadığına bakılmıştır. Değerlendirme 100 puan (başlık 5, özet 5, sunuş 5, metot 10, sonuçlar 10, tartışma 15, kaynakça 10, görüşme çözümleme 15, veri analiz 15, gözlem izlenimleri 5 ve makale düzeni 5 puan) üzerinden yapılmıştır

2. Dönem sonunda yapılan final ve bütünleme sınavlarında öğrencilere sorulan sorular cevap anahtarlarıyla karşılaştırılmış ve öğrencilerin % 97'si başarılı olmuştur.

3. Uygulanan anketin her bir test maddesi Likert tipi üç seçenekten (Evet, Hayır ve Fikrim Yok) oluşmuş olup, nicel olarak değerlendirilip yorumlanmıştır. Nicel değerlendirmede sadece yüzde (%) olarak hesaplama yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

1. Vize Ödevlerinin Değerlendirilmesine Ait Bulgular

Öğrencilere yazdıkları makaleden vize notu verilmiş ve öğrencilerin % 98 iyi not almıştır. Bu aşamada, değerlendirme ölçütünün tarafımızdan ilk kez üretilmesi ve kullanılmasından dolayı çalışma eleştirilebilir. Ancak hepimiz şunu bilmekteyiz ki bugün kullanılan standart ölçeklerin ve testlerin hepsi bir zamanlar ilk kez kullanılmışlardır.

2. Final ve Bütünleme Sınavlarına İlişkin Bulgular

Dönem sonunda yapılan final ve bütünleme sınavlarında dönem içinde görülen bütün konuları kapsayacak şekilde toplam 40 soru sorulmuştur. Final sınavında öğrencilerin % 90'ı, bütünleme sınavında ise %07'si başarılı olmuştur ve %03 tekrara kalmıştır.

3. Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersine İlişkin Anket Bulguları

3.1. Dersin Yararlılığı

Tablo 3

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersini ne kadar yararlı buluyorsun?	Yararlı (%)	Az yararlı (%)	Gereksiz (%)
	56,83	28,30	18,86

Dersi, ankete katılanların yarısı yararlı, üçte biri az yararlı ve beşte biri de gereksiz olarak görmektedir. Öğrencilerin yaklaşık % 19'u dersi gereksiz demesine rağmen, yaklaşık % 03'ü tekrara kalmıştır. Tekrara kalanlar, ya ders çalışmadıkları ya da dersi sevmedikleri için tekrara kalmış olabilirler. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin yaklaşık % 19'u dersi gereksiz görmelerine rağmen, ders öğretim elemanı dersi sevdirmiş olabilir.

3.2. Dersin Zorunlu veya Seçmeli Olması

Tablo 3.2.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersin nasıl okutulmalı?	Seçmeli (%)	Zorunlu (%)	Gereksiz (%)
	61,32	28,30	10,37

Tablo 3.2'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yarısı dersin seçmeli, üçte biri zorunlu ve az bir kısmı da hiç olmamasını istemektedir. Yaklaşık % 11 dersi gereksiz görmesine rağmen, sadece % 03'ün tekrara kalması anlamlıdır. Öğrenciler, dersin seçmeli ve zorunlu oluşunu belirtirken, dersin işleme şekline, ders kaynaklarından (anlaşılır, ayrıntılı, zor, vb.) ve ders öğretim elemanından (sevme, sevmeme, vb.) etkilenmiş olabilirler.

3.3. Dersin Yararlı Olduğu Alan

Tablo 3.3.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersinin yararlı olduğu alan nedir?	Eğitim (%)	Günlük Hayat (%)	Eğitim + Günlük Hayat (%)
	28,30	11, 32	60, 37

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

Katılımcıların çoğunluğu (% 60, 37) dersi, hem eğitimde hem de günlük hayatta yararlı olarak görmektedir. Bu sonuç, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanan yeni lisans programlarındaki BAY dersinin gerekliliğini göstermektedir. Bu sonuç aynı zamanda, BAY dersi ile araştırmacı öğretmen anlayışı (yöntemi) birleştirilmelidir görüşümüzü dolaylı olarak desteklemektedir.

3.4. Ders İçeriğinin Yeterliliği

Tablo 3.4.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersinin içeriğini nasıl buluyorsunuz?	Yeterli (%)	Biraz yeterli (%)	Yetersiz (%)
	41,50	35, 84	22,64

Katılımcıların yarısı (35,84+ 22,64 = 58,48) kaynakları yetersiz veya biraz yeterli bulmaktadır. BAY dersine ait kaynaklar, içerikle ilgili genellikle teorik bilgiler vermektedir; eğitim-öğretime ilişkin örnek ve uygulamaya az yer ayrılmaktadır. Örnek, Ekiz⁴¹ hipotez konusunu açıklıyor, ancak örnek olarak bir hipotez vermiyor. Dersin ait kaynakların çoğunda benzer duruma rastlamak mümkündür. Yukarıda Dikkate Alınması Gereken Noktalar başlığı altında ve 2. maddede belirttiğimiz gibi, dersin bütün içeriği eğitim-öğretim açısından da açıklanıp örneklendirilmelidir.

3.5. Dersin İşlenme Yöntemi

Tablo 3.5.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi nasıl işlenmeli?	Uygulamalı, öğrenci-merkezli, çok örnekli, gerçek hayatla ilişkilendirerek, tartışarak ve araştırma yapara vd.
--	--

Katılımcıların önerilerini üç veya beş seçenikle sınırlandırmak yerine, dersin işlenme yöntemi açık uçlu soruyla irdelenmiştir ve en çok önerilen cevaplar makaleye dâhil edilmiştir. Öğrenciler, dersin gerçek hayattan örneklendirilmesini istemektedirler. Bu görüş, BAY dersinin konuları eğitim-

⁴¹ Ekiz, a.g.e.

öğretim açısından da açıklanmalı ve örneklendirilmeli ve eğitimin hayatilik ilkesiyle tutarlılık göstermektedir.

4. Araştırmacı Öğretmen Konusuna İlişkin Bulgular

4.1. Araştırmayı Kim Yapmalı?

Tablo 4.1.

Okullardaki araştırmayı kim (ler) yaparsa daha iyi olur?	Öğretmen (%)	Akademisyen (%)	Çekimser (%)
	49,05	41,50	4,71

Araştırmacı öğretmen kavramı BAY dersini alan sınıflarda ilk kez anlatılmasına rağmen, katılımcıların yarısı okullardaki araştırmaları, öğretmenlerin yapmalarını istemişlerdir. Katılımcıların böyle bir görüşü dile getirmesi bizce önemlidir ve bu görüş araştırmacı öğretmen anlayışının ülkemizde benimsenme ve yaygınlaşma ihtimalini gösterebilir. 14 haftalık dönemin yaklaşık 10 haftasında, nitel ve nicel araştırmayla ilgili temel konular (araştırma düzenekleri, özellikleri, veri toplama araçları, nitel ve nicel analiz, vb), sadece son iki haftada ise, araştırmacı öğretmen konusu işlenebilmiştir (Bkz. Ek-1). Araştırmacı öğretmen konusuna daha uzun süre (3-5 hafta) ayrılabilseydi, öğrencilerin 'araştırmacı öğretmenlerle' ilgili görüş oranı daha yüksek çıkabilirdi. Netice olarak, öğrencilere göre okullardaki araştırmaları akademisyenler yerine öğretmenler yapmalıdırlar.

4.2. Araştırmacı Akademisyen veya Öğrenci

Tablo 4.2.

Röportajı (görüşmeyi) kim yaparsa öğrenci kendini daha rahat hisseder?	Akademisyen (%)	(Araştırmacı)Öğrenci (%)	Çekimser (%)
	23,58	66,98	9,43

Öğrencilerin, araştırmacı öğrenciyi tercih etmesinin nedenlerinden bazıları şunlar olabilir: Araştırmacı öğrenci, görüşme yapılacak öğrencilerle yaşıttır, aynı okul ortamını ve şartlarını paylaşırlar, aralarında ast üst ilişkisi olmadığından, araştırmacı ile görüşülecek kişiler birbirlerinin psikolojik ve

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

sosyolojik ihtiyaçlarını daha kolay kavrarlar. Araştırma esnasında kendilerini daha rahat hissederler. Yukarıdaki 4.1. maddesiyle birleştirildiğinde şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, araştırmacı akademisyeni araştırmacı öğretmene, araştırmacı öğretmeni de araştırmacı öğrenciye tercih etmektedirler.

4.3. Araştırma ve Öğretimin Birlikte Yapılması

Tablo 4.3.

Öğretmenler sınıflarda hem öğretip hem de araştırma yapabilirler mi?	Evet (%)	Hayır (%)	Çekimser (%)
	83,58	10,37	6,60

Aksiyon araştırması, öğretmenlerin eğitim-öğretim yaparken, aynı zamanda, araştırma yapmalarını da istemektedir⁴². Başka bir ifadeyle, aksiyon araştırması, öğretmenlerin araştırma ve öğretimi birlikte yapmalarını istemektedir. Bu oranın yüksek çıkması, araştırmacı öğretmen anlayışının benimsendiğini ve ülkemizde uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Aksiyon araştırmasının uygulanabilir olduğu okul türleri Tomakin, 2006'da⁴³ görülmektedir.

4.4. Araştırmacı Öğretmene Karşı Görüşler

Tablo 4.4.

Araştırmacı Öğretmen konusu mantıklı ve uygulanabilir değil?	Evet (%)	Hayır (%)	Çekimser (%)
	12,26	73,58	14,15

Araştırmacı öğretmen konusunda katılımcı öğrencilere olumsuz sorularla da görüşleri test edilmiştir. Ankete katılanların hepsi, araştırmacı öğretmen konusunu ilk defa bizim anlattığımız BAY dersinde duymuştur ve öğrencilerin çoğunluğunun, öğretmenler ders anlatırken araştırma da yapabilirler görüşünü benimsemeleri önemlidir.

⁴² John Elliott, *Action Research For Educational Change*, Milton Keynes, Philadelphia 1991.

⁴³ Ercan Tomakin, Aksiyon Araştırması Yönteminin Türkiye'deki Ortaokul ve Liselerde Uygulanabilirliği, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 10, Sayı 27, 2006, s. 259-274 (BAHAR).

4.5. Araştırmacı Öğretmen Anlayışının Yaygınlaşması

Tablo 4.5.

Araştırmacı Öğretmen anlayışı ülkemizde yaygınlaştırılmalı mıdır?	Evet (%)	Hayır (%)	Çekimser (%)
	81,13	8,49	10,37

Aksiyon araştırması, bütün öğretmenlerin araştırmacı olmalarını istemektedir ve katılımcılara bu anlayışın gerekliliği sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, araştırmacı öğretmen anlayışının gerekliliğini onaylamışlardır. Bize göre, araştırmacı öğretmen anlayışının ülkemizde benimsetilmesi ve yaygınlaştırılması görev ve sorumluluğu öncelikle YÖK ile MEB'e düşmektedir. Bu tanıtım ve yaygınlaştırma çalışması hizmet içi kurslar, seminerler vs. düzenleyerek ve konuyla ilgili bol örnekli kitaplar, CD'ler hazırlatarak ve öğretmenlere dağıtılarak sağlanabilir.

4.6. Araştırmacı Öğretmen Olmanın Şartları

Tablo 4.6.

Araştırmacı Öğretmen olmak, araştırma metot ve tekniklerini bilmeyi gerektirir mi?	Evet (%)	Hayır (%)	Çekimser (%)
	84,90	6,60	8,49

Bu sonuç bize göre çalışmanın önemli bulgularından biridir. Bizce de araştırmacı öğretmen olabilmek için öğretmenlerin araştırma metot, teknik ve yaklaşımlarını bilmeleri gerekir. Öğrencilerden toplanan bu bilgi, yukarıda bahsettiğimiz BAY dersi ile araştırmacı öğretmen anlayışı birleştirilmelidir görüşünü desteklemektedir. Başka bir ifadeyle, öğrenciler (öğretmenler) araştırmacı öğretmen anlayışını benimsemezlerse, BAY dersi teorik bir ders olmaktan ileri gidemiyor ve ders uygulama alanı bulamıyor. Başka bir benzetmeyle, araştırmacı öğretmen anlayışından yoksun bir BAY dersi, ayakları olan ancak yürüyemeyen kişi gibi durmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimde başarıyı yakalayabilmek için eğitim ve öğretimin bütün unsurlarını (okul, öğretmen, öğrenci, mali kaynaklar, materyaller, vs.) göz önüne alınması gerekiyor. Eğitim ve öğretime etki eden bütün unsurların

dikkate alındığı durumlarda bile, eğitimciler olarak hepimiz şunu bilmekteyiz: Bazı okullar ve bazı öğretmenler diğerlerinden daha başarılıdır. Yine şunu da biliyoruz ki başarı, fiziksel ortam, kitapların kalitesi veya teknoloji ürünlerinin kullanılmasından çok, öğretmenlere ve onların çalışmalarına bağlıdır. Öğretmenlere etkili öğretim ve başarılı olma yöntemleri konularında kuramsal bilgiler verilebilir veya kendileri bu konularda pratik ipuçları veren kaynaklar okuyabilirler. Ancak gerçek başarı, araştırma, inceleyen, eleştirel düşünen, kısacası araştırmacı öğretmenlerle sağlanabilir. Sonuç olarak, BAY dersinin konuları yukarıda sayılan dikkate alınacak noktalar açısından açıklandığında ve öğrenci ve öğretmenlere araştırmacı öğretmen anlayışı benimsetildiğinde başarının yakalanmaması olanaksız gibi gözükmektedir. BAY dersinin etkin öğretilmesi ve araştırmacı öğretmen konularına ilişkin öneriler şunlardır.

1. Eğitim Fakültelerinin lisans programları belli aralıkla gözden geçirilmelidir. 1997-1998 yılında başlanan kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçildikten sonra, programlar standart hale getirilmiştir, ancak bu lisans programlarının ikinci kez gözden geçirilmesi 8 yıl sonra olmuştur. Dünyanın hızla değişerek küresel bir köy haline geldiği 21. yüzyılda, bu lisans programları en fazla 5 yılda bir periyodik olarak gözden geçirilmelidir.

2. BAY dersinde araştırmacı öğretmen anlayışı öğrencilere benimsetilmelidir. Araştırmacı öğretmen anlayışının ülkemizde tanıtılması ve yaygınlaşması için, konu uzmanı kişi(ler) seminerler vermeli ve bu seminerlere, her üniversiteden alanı pedagojik formasyon olan birkaç kişi katılmalıdır. Bu katılımcılar da, araştırmacı öğretmen anlayışını kendi üniversitesindeki branş elemanlarına öğretmelidir. Böylece araştırmacı öğretmen anlayışı ülkemizde yaygınlaştırılabilir.

3. BAY dersinin konuları eğitim-öğretim açısından da açıklanıp örneklendirilmelidir. Bu konuyla ilgili mevcut kaynaklar BAY dersinin konularını eğitim-öğretim açısından yorumlamamaktadırlar.

4. BAY dersi ile ÖD dersi birbiriyle koordineli şekilde öğretilmelidir. Önce BAY dersinin, daha sonra da ÖD dersinin verilmesi daha akılcı bir uygulama olarak görülmektedir. Yukarıda belirtilen üç bölümde BAY ve ÖD dersi ilgili yapılacak değişikliğe YÖK onay vermektedir.⁴⁴

⁴⁴ http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aciklama_program.doc, (15.11.2006c).

5. Araştırmacı öğretmen konusu ülkemizde çok az bilinen bir olgudur. YÖK bursuyla yurtdışında yapılan aksiyon araştırması, YÖK Dokümantasyon Merkezince kabul edilmemiştir. 1960 yılından beri aksiyon araştırması ve 1975 yılından beri de araştırmacı öğretmen anlayışını uygulayan ülkelerin seviyesine ulaşabilmemiz için, YÖK bursuyla yurt dışında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri dokümantasyon merkezine kabul edilmeli ki herkes bu tezlere rahatlıkla ulaşabilsin.

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

Ek-1

1. Hafta	Temel kavramlar (araştırma, metot, teknik, yaklaşım), paradigma, etik, ontoloji, epistemoloji, bilgi, bilimsel bilgi, bilimsel olmayan bilgi, bilim, gerçek, araştırma yaklaşımları, bilimsel araştırmada orijinallik
2. Hafta	Ne araştırılacak? niçin araştırılacak? etik kurallar, cinsel ayrımcı olmayan dil, soru-hipotezle araştırma yaklaşım ilişkisi, soru-hipotez üretimi, nicel araştırmada amaç ve nitel araştırmada amaç
3. Hafta	Nicel araştırma, temel kavramlar, özellikleri, deneysel düzenek, hipotez, doğrusal hipotez, ters hipotez, doğrusal olmayan hipotez, bağımlı ve bağımsız değişken, basit, yarı deneysel ve gerçek deneysel modeller ve dörtlü Solomon tekniği
4. Hafta	Nicel araştırma, süreç, nicel data analizi (basit hesaplamalar, hesap makinesi ve bilgisayar yardımıyla yapılan temel hesaplamalar) analizlerin tablo ve şekillerle sunumu ve araştırma projesi yazma kuralları
5. Hafta	Nitel araştırma, süreç, temel kavramlar, özellikleri, nitel data analizi (kodlama, gruplama, vs.) nitel araştırmada örneklem seçimi, örnek transcript (çözümleme)kodlaması
6. Hafta	Makale yazma ile ilgili (başlık, özet, sunuş, yöntem, alıntı yapma, kaynakça yazma, vb.) temel bilgilerin verilmesi.[öğrencilere vize ödevinin verilmesi]
7. Hafta	Eğitim alanında yapılan bilimsel araştırmalar, araştırma türleri ve eğitim araştırma yaklaşımları
8. Hafta	Nitel araştırma yöntemleri (etnografik araştırma yöntem ve özel durum araştırması)
9. Hafta	Nitel araştırma yöntemleri (temellendirilmiş kuram ve tarihsel araştırma yöntemi)
10. Hafta	Veri toplama yöntemleri (gözlem ve görüşme yöntemi).
11. Hafta	Veri toplama yöntemleri (doküman ve günlük tutma yöntemi)
12. Hafta	Ödevlerin toplanması ve değerlendirilmesi
13. Hafta	Aksiyon araştırması (araştırmacı öğretmen), tanımı, tarihi gelişimi, amaçları, özellikleri
14. Hafta	Aksiyon araştırması, türleri, data toplama araçları, data analizi ve sunumu

Anket Soruları

1) Bilimsel Arşt. Yönt. dersi ne kadar yararlıdır?	a) az yararlı	b) yararlı	c) yararsız
2) Bilimsel Arşt. Yönt. dersi nasıl okutulmalı)	a) seçmeli	b) zorunlu	c) gereksiz
3) Bil. Arşt. Yönt. dersinin yararlı olduğu alan nedir?	a) eğitim	b) günlük hayat	c) her iki alan
4) Bilimsel Arşt Yönt. dersinin içeriği yeterli midir?	a) yeterli	b) biraz yeterli	c) yetersiz
5) Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi sınıflarda nasıl işlenmeli?	Açık	uçlu	cevap
6) Okulda (sınıfta) araştırmayı kim(ler) yapmalı?	a) akademisyen	b) araştırmacı öğretmen	c) hiçbiri
7) Öğrencilerle kim röportaj yapmalı?	a) profesyonel araştırmacı	b) araştırmacı öğrenci	c) hiçbiri
8) Öğretmenler hem öğretip hem araştırma yapabilirler mi?	a) Evet	b) Hayır	c) Fikrim yok
9) Araştırmacı öğretmen konusu mantıklı mı sınıflarda uygulanabilir mi?	a) Evet	b) Hayır	c) Fikrim yok
10) Araştırmacı öğretmen konusu ülkemizde yaygınlaştırılmalı mı?	a) Evet	b) Hayır	c) Fikrim yok
11) Araştırmacı öğretmen olabilmek için araştırma metot ve tekniklerini bilmek gerekir mi?	a) Evet	b) Hayır	c) Fikrim yok

KAYNAKLAR

Adelman, C. (1993) "Kurt Lewin and the Origin of Action Research", *Educational Action Research*, Vol.1, No.1, ss. 7-24.

Arslanoğlu, İ. (1997) *Türk Eğitim Sistemi*, G. Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara.

Bell ve diğerleri (1984) *Conducting Small-Scale Investigations in Educational Management*, The Open University, Harper & Row Ltd.

Bölükbaş, F. (2004) *Yansıtıcı Öğretim İle Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 6, (15-16 Nisan) Ankara.

Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1997) *Genel Öğretim Metotları*, İstanbul, Öz Eğitim

Cohen, L. ve Manion, L. (1996) *Research Methods in Education*, (4th edition), London, Routledge.

Corey, S. M. (1953) *Action Research to Improve School Practice, Teachers' College*, New York, Columbia University.

Çepni, S. (2005) *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, (2. Baskı), Trabzon, ISBN 975-417-000-2.

Ekiz, D. (2003) *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*, Ankara, Anı.

Elliott, J. (1995) "What is good action research? --some criteria", *Action Researcher*, Issue No.2, ss. 10-11.

Erkuş, A. (2005) *Bilimsel Araştırma Sarmalı*, Ankara, Seçkin.

Fatma

Hopkins. D. (1996) *A Teacher's Guide to Classroom Research*, (2nd edition), Buckingham, Open University Press.

Internet(2006a)<http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aciklama_program.doc> (30.10.2006).

Internet(2006b)<http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aciklama_program.doc> (15.11.2006).

Kaptan, S. (1991) *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara, Tekişik Web Ofset Tesisleri.

Kemmis, S. (1985) "Action Research" *The International Encyclopaedia of Education: Research and Studies*, Oxford, New York: Pergamon Press, Vol. 1, ss.35-42.

Kuş, E. (2003) *Nitel-Nicel Araştırma Teknikleri*, Ankara, Anı.

Kuzu A, (2005) *Oluşturmacılığa Dayalı Çevrimiçi Destekli Öğretim: Bir Eylem Araştırması*, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Lewin, K. (1948) "Action Research and Minority Problems" içinde Lewin, G. W (editör) *Resolving Social Conflicts: Selected Papers on Group Dynamics*, Harper &Row Publishers, ss. 201-216. New York, London.

McNiff, J. (1993) *Teaching As Learning, An Action Research Approach*, London, Routledge.

Miles, M. B ve Huberman, A. M. (1994b) *Qualitative Data Analysis: An Expanded Book*, (2nd edition), California, Thousand Oak, CA.

Milli Eğitim Bakanlığı (1996) *Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Her Yönüyle Öğretmen Olabilme*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

Önel, Z. İ. (1998) *The Effects of Action Research as a Teacher Development Model on Becoming Reflecting in Teaching: A Case Study*, Unpublished Ph.D., ODTÜ, Ankara.

Punch, K. F. (1998) *Introduction to Social Research*, London: Sage.

Salkind, N. J. (2000), *Exploring Research*, (4th Edition), London, Prentice Hall International.

Stake, R. E. (1995) *The Art of Case Study Research*, London, Sage Publications.

Stenhouse, L. (1975) *An Introduction to Curriculum Research and Development*, London, Heinemann.

Şaziye Yaman, *Sorun Çözme Yaklaşımı ile Öğretmenin Meslek içi Gelişmesi: Yapısal Görüş*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2004.

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİN ÖĞRETİLMESİNİN
İNCELENMESİ**

Tomakin, E. (2001) *An Investigation of the Introduction of Action Research in English Language Classrooms and the Barriers to Its Use.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of East Anglia, England.

Tomakin, E. (2006) "Aksiyon Araştırması Yönteminin Türkiye'deki Ortaokul ve Liselerde Uygulanabilirliği," *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 10, Sayı 27, ss. 259-274 (BAHAR).

Tuyan, S. (2003) *An Action Research Study: An Emotional Literacy Improvement Programme For EFL Teachers in the View of Humanistic Approach,* Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana.

YÖK, (2007) *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri*, Ankara, Metaksan.